

Adriana Garbatowska

Festiwal bajek, baśni, legend i podań : przegląd regionalny : Wielkopolski Park Etnograficzny w Dziekanowicach 8 maja 2004

Studia Lednickie 8, 361-363

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

FESTIWAL BAJEK, BAŚNI, LEGEND I PODAŃ.
PRZEGLĄD REGIONALNY.
WIELKOPOLSKI PARK ETNOGRAFICZNY W DZIEKANOWICACH
8 MAJA 2004

W Wielkopolskim Parku Etnograficznym w Dziekanowicach (oddział Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy) w sobotę 8 maja 2004 roku odbył się przegląd regionalny *Festiwalu bajek, baśni, legend i podań*. Pomysłodawcą *Festiwalu* (twórcą założeń i regulaminu) oraz organizatorem finału jest Muzeum Wsi Lubelskiej w Lublinie.

Idea organizacji *Festiwalu* wpisuje się w szkolne programy nauczania, które przewidują poznawanie własnego regionu, jego cech charakterystycznych, wyróżniających – tak współcześnie jak w przeszłości. Motywy kultury ludowej – w tym utwory o tematyce baśniowej, mają w tej edukacji również swoje miejsce. Przenoszą one czytelnika w świat fantastyki, ale również w krąg spraw związanych z codziennym życiem mieszkańców dawnej wsi. Pragniemy, aby w ramach tych lekcji zachęcono uczniów do samodzielnego poszukiwania takich opowieści, do sięgnięcia do materiałów źródłowych, jakimi są ciągle jeszcze żywa pamięć starszych pokoleń oraz teksty spisane przez folklorystów.

Festiwal skierowany był do uczniów szkół podstawowych, którzy nie ukończyli 13 lat. Jego celem jest propagowanie rodzimego piśmiennictwa i przekazów ustnych o tematyce fantastycznej oraz zachęcenie dzieci i młodzieży do poznawania, gromadzenia i utrwalania w naszej tradycji tekstów baśniowych.

Do wyboru były trzy kategorie prezentacji (oraz określony czas prezentacji dla każdej kategorii): opowiadanie – 7 min., inscenizacja teatralna – 15 min., forma łącząca powyższe – 10 min.

Do udziału w *Festiwalu* swoich kandydatów zgłosiło dziewięć instytucji: Szkoła Podstawowa w Kostrzynie, Zespół Szkół Podstawowej i Gimnazjum w Belęcinie, Zespół Szkół im. ks. T. Kurpisa w Bukówcu Górnym, Szkoła Podstawowa w Kobylnicy, Szkoła Podstawowa w Modliszewku, Szkoła Podstawowa im A. i W. Niegolewskich w Opalenicy, Zespół Szkół w Pobiedziskach Letnisku, Szkoła Podstawowa w Krosinku, Świetlica Środowiskowa – Ognisko Wychowawcze w Strzałkowie.

Występy oceniało jury w składzie: Małgorzata Fryza – etnograf z Wielkopolskiego Parku Etnograficznego w Dziekanowicach, Małgorzata Karczewska – nauczycielka ze

szkoły podstawowej w Lednogórze, Bogumił Gauden – aktor z Teatru Artystycznego „Antrakt” z Poznania.

Regulamin *Festiwalu* określał następujące kryteria oceny:

- właściwy dobór tekstu do charakteru i założeń *Festiwalu*
- unikalność tekstu (jego źródło, autentyzm, cechy ludowości)
- walor wychowawczy przekazu
- poprawność wypowiedzi: płynną, wyraźną artykulację, dykcję, akcentowanie, intonację, tempo, pauzowanie
- rozumienie prezentowanego tekstu na poziomie dosłownym i przenośnym
- zdolność przemawiania uczestników do rzeczywistych i wyobrażonych słuchaczy z uwzględnieniem różnorodnych sytuacji i ról kreowanych przez tekst
- uczestnictwo wykonawców we współtworzeniu widowiska teatralnego
- nowatorskie rozwiązania sceniczne i stosowane środki wyrazu artystycznego
- dramaturgię i napięcie prezentacji

Miejscem prezentacji miała być pierwotnie scena ustawiona pod stołotą z Krobii Starej, jednak ze względu na pogodę przeniesiono je do kościoła (muzealnego) z Wartkowic. *Festiwal* rozpoczął się o godzinie 10.30 przedstawieniem „Postrzyżyny Ziemiowita” przygotowanym przez uczniów z Koła Teatralnego z Kostrzyna. Następnie dzieci z Kółka Teatralnego „Iskierki” z Zespołu Szkół Podstawowej i Gimnazjum w Bełęcinie zaprezentowały inscenizację „Żeby kózka nie skakała”. Kolejnym przedstawieniem była „Legenda o zatopionej psi” Zespołu Regionalnego z Zespołu Szkół im. ks. T. Kurpisza w Bukówcu Górnym. Po krótkiej przerwie trwającej do godziny 12.00 zaprezentowano przedstawienia: „O Piaście oraczu i cudownych wędrowcach” przygotowane przez Szkolny Teatr „Szum” ze Szkoły Podstawowej w Kobylnicy oraz przygotowana przez dzieci z Bukówca Górnego „Legenda o cudownym źródółku”. Natalia Walkowska ze Świątlicy Środowskiej w Strzałkowie opowiedziała „Legendę o śmierci pięciu braci męczenników”. O godzinie 13.00 uczestników *Festiwalu* zaprosiliśmy na obiad w plenerze. O godzinie 14.00 rozpoczęły się występy ostatnich, trzech grup: Grupy Teatralnej „Perełka” ze Szkoły Podstawowej im. A. i W. Niegolewskich w Opalenicy z przedstawieniem „Szczęście”, dzieci ze Szkoły Podstawowej w Modliszewku z inscenizacją „Legendy o Zakłętej Księżniczce w Zamku Gnieźnieńskim” oraz uczniów II klasy z Zespołu Szkół w Pobiedziskach Letnisku z „Postrzyżynami”.

Z udziału w *Festiwalu* uczniów wycofała Szkoła Podstawowa w Krosinku.

Obrazy jury trwały do godziny 16.00, po czym pan Bogumił Gauden ogłosił wyniki: pierwsze miejsce zajęli uczniowie z Zespołu Szkół w Pobiedziskach Letnisku za przedstawienie „Postrzyżyny”. W nagrodę otrzymali książki: „Leksykon rzeczy minionych” i „Encyklopedię tradycji ludowych” oraz możliwość wyjazdu na ogólnopolski finał *Festiwalu* do Lublina. Pozostali uczestnicy otrzymali dyplomy oraz albumy Wielkopolskiego Parku Etnograficznego.

Przedstawienie „Postrzyżyny”, które zwyciężyło w naszym przeglądzie, jest jedną z wersji podania objaśniającego nazwę miejscowości, z której pochodzą dzieci. Miasteczko Pobiedziska leży na Szlaku Piastowskim, na trasie Poznań – Gniezno, około 10 km na zachód od Muzeum, a więc znajduje się w obrębie centrum państwa Pierwszych Piastów. W utworze zaprezentowano staropolski, piastowski zwyczaj przyjęcia pierworodnego syna w krąg braci męskiej. Opiekę nad chłopcem po postrzyżynach przejmował ojciec,

który wprowadzał go w dorosłe życie. Jest to zwyczaj odległy w czasie, ale ciągle obecny w świadomości ludzi tutaj mieszkających. W latach 60-tych XX wieku, "na fali" obchodów 1000-lecia chrztu Polski powszechne stało się odwoływanie do piastowskich korzeni, zwyczajów wówczas panujących. W Wielkopolsce wypełniły one pustkę powstałą po zgubnych skutkach germanizacji z czasów zaborów, która doprowadziła do dezintegracji kultury wsi, zatraciła ona cechy tradycyjnej kultury ludowej i uległa silnym wpływom miejskim, gdzie nie było już miejsca na „ludowe bajania”.

Jurorów urzekło w przedstawieniu zaangażowanie wszystkich występujących aktorów, co nie było łatwe ze względu zarówno na liczbę występujących dzieci (23), jak i na charakter widowiska – było ono połączeniem narracji z grą typu „pantomimicznego”. Występujące dzieci były spontaniczne, potrafiły nawiązać z widzami swoisty dialog, przy czym zarówno aktorzy jak i widzowie dobrze się bawili.

W ocenie przedstawień nie udało się jurorom uwzględnić wszystkich kryteriów. Większość inscenizacji oparta była, w całości lub częściowo, na przekazach pisanych. „Postrzyżyny” zaprezentowane przez dzieci ze szkoły z Pobiedzisk Letniska powstały na podstawie tekstu Lecha Konopińskiego „Postrzyżyny, czyli turniej postrzyżyn” zawartego w zbiorze „Żarty znad Warty”; inscenizacja „O Piaście oraczu i cudownych wędrowcach” powstała na podstawie opracowania Stanisława Świrko; „Legenda o Zakłej Księżniczce w Zamku Gnieźnieńskim”, prezentowana przez uczniów z Modliszewka, zaczerpnięta została ze zbioru „Legends gnieźnieńskie” opracowanego przez Danutę Szulczyńską. Pani Zofia Dragan, opiekunka Zespołu Regionalnego z Bukówca Górnego, korzystała ze wspomnień starszych mieszkańców wsi oraz rękopisu bukowieckiej regionalistki Anny Markiewicz (spisała ona opowieści swojej babci urodzonej w 1862 roku). Jedno tylko przedstawienie zostało w całości oparte na przekazie ustnym – opiekunka „Iskierek” z Bełęcina, pani Regina Nowak jest autorką scenariusza, którego źródłem są bezpośrednio zasłyszane podania.

Mamy nadzieję, że spotkania te staną się corocznym zwyczajem w Muzeum. Liczymy, że udział w *Festiwalu* z każdym rokiem będzie rósł – a zatem zainteresowanie uczestników tradycją ich „małych ojczyzn” będzie większe.

W piątek 28 maja odbył się finał Festiwalu w Muzeum Wsi Lubelskiej w Lublinie. Wzięło w nim udział siedem grup oraz dwoje dzieci indywidualnie. Uczniowie ze szkoły w Pobiedziskach Letnisku zajęli trzecie miejsce.

Adriana Garbatowska

Ryc. 1. Przedstawienie „Legenda o zaklętej księżniczce z Zamku Gnieźnieńskiego”, Szkoła Podstawowa w Modliszewku (fot. T. Zielińska)
 Abb. 1. „Über die Prinzessin aus dem Schloss in Gnesen“, die Grundschule in Modliszewko (Photo: T. Zielińska)

Ryc. 2. Przedstawienie „Postrzyżyny”, Szkoła Podstawowa w Pobiedziskach-Letniku. Finał przeglądu w Muzeum Wsi Lubelskiej w Lublinie (fot. T. Zielińska)
 Abb. 2. „Kopfschur” – Finale des Wettbewerbs in Muzeum Wsi Lubelskiej in Lublin (Dorfmuseum), die Grundschule in Pobiedziska-Letniko (Photo: T. Zielińska)